Eduskunnan suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

VNS 7/2020 vp Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Lausunto EU-poliittisen selonteon osuuksista 3.4 – 3.5

Suomen Yrittäjät (SY) kiittää mahdollisuudesta suurta valiokuntaa mahdollisuudesta lausua EU-poliittisen selonteosta ja erityisesti sen kohdista 3.4 ja 3.5 koskien uudistavaa kasvupolitiikkaa ja yhtenäisempiä sisämarkkinoita.

1. Yleistä

On hyvä, että EU-selonteolla pyritään luomaan pidemmän ajan kokonaisvisiota Suomen EU-vaikuttamiselle. On myös tervetullutta, että EU-selonteossa annetaan riittävä huomio Suomen EU-vaikuttamisen kehittämiselle.

Selonteon heikkoutena on, että se on luonteeltaan reagoiva. Suomen tulisi pyrkiä aktiivisesti viemään omia ehdotuksia EU-päätöksentekopöytiin eikä pääsääntöisesti reagoimaan muiden maiden ehdotuksiin. Tällä hetkellä selonteko ei SY:n näkemyksen mukaan esitä visioita siitä, millaisia suomalaisia/pohjoismaisia malleja/sääntelyä/kehityssuuntia voitaisiin jatkossa ehdottaa EU-ratkaisuiksi. Tämän suuntaisia näkemyksiä voisi löytyä esimerkiksi koulutuksen- ja osaamisen, digiteknologioiden & -politiikan sekä kiertotalouden aloilta.

2. Sisämarkkinat ja kauppapolitiikka

Myönteistä on, että selonteko korostaa sisämarkkinoiden ja kauppapolitiikan avoimuutta ja torjuu pyrkimykset kehittää niitä protektionistisista lähtökohdista ja samanaikaisesti korostaa oikeudenmukaisten toimintaedellytysten luomista kaikenkokoisille yrityksille.

Selonteko kannustaa myös suotuisan toimintaympäristön luomiseen tekoälyn kehittämiseen sekä soveltamiseen ja tunnistaa, että tässä yhteydessä Suomessa tehty kansallinen työ voisi toimi esimerkkinä EU:ssa. Tässä yhteydessä olisi tärkeä korostaa, että vaikka yhteisten sääntöjen luominen on tärkeää tekoälysääntelyn pirstaloitumisen estämiselle, sääntely-ympäristöä pitäisi kuitenkin tarkastella EU:ta laajemmin, erityisesti suhteessa Pohjois-Amerikkaan ja muihin demokraattisiin maihin ja alueisiin. EU:n ei tulisi

säännellä itseään nurkkaan tekoälyn globaaleja sääntöpuitteita ja markkinoita rakennettaessa.

Selonteko nostaa esiin valtiontukisäännöstön roolin erityisesti EU:n ulkopuolelta sisämarkkinoille suuntautuvan kilpailun näkökulmasta, tavoitteena turvata eurooppalaisille toimijoille tasapuolinen kilpailuympäristö sisämarkkinoilla. Selonteossa ei toisaalta taasen huomioida tilapäisen Covid-19 valtiontukisäännöstön mahdollisia vaikutuksia tasapuoliseen kilpailuun sisämarkkinoilla. Tilapäisen EU-valtiontukipuitteiston mahdollistamilla massiivisilla EU-maiden valtiontuilla[1] voi olla pitkittyessään vahingollisia vaikutuksia avoimeen ja reiluun kilpailuun sisämarkkinoilla erityisesti pienempien maiden toimijoiden näkökulmasta ja välttämättömyys väliaikaisten sääntöjen jatkamiselle tulisi arvioida huolella juuri tästä näkökulmasta.

Selonteko jättää muutenkin varsin vähälle huomiolle Covid-19 kriisin vaikutukset EU:n sisämarkkinoihin ja niiden elpymiseen. Selonteossa olisi ollut hyvä tunnistaa vahvemmin niitä uudistus- ja muutostarpeita, joita pandemia on paljastanut, esimerkiksi tarve vahvemmalle EU-koordinaatiolle sisämarkkinoiden rajoitusten asettamiselle ja purkamiselle vastaavissa kriisitilanteissa.

Selonteko nostaa yhtenäisten palvelumarkkinoiden kehittämisen yhdeksi Suomen pitkäaikaisista ja keskeisistä sisämarkkinatavoitteista. Tämä on hyvä linjaus, sillä EU:n palvelusektorilla on paljon potentiaalia rajat ylittävän kaupan lisäämiseen. Edistyminen palvelumarkkinoiden integraatiossa on kuitenkin ollut hidasta ja tarvitaan uusia avauksia siitä, miten esteitä palvelumarkkinoilta voitaisiin poistaa.

Selonteon kauppapoliittiset linjaukset ovat pääasiallisesti kannatettavia ja on tärkeää, että niissä on huomioitu tarve EU:n kauppasopimusten tehokkaalle toimeenpanolle ja eurooppalaisten yritysten kytkemiselle globaaleihin arvo- ja hankintaketjuihin. Konkreettisia toimintatapoja ja työkaluja sille, kuinka erityisesti pk-sektori pääsisi hyödyntämään kolmansien maiden kaupallisia mahdollisuuksia, tulisi kehittää.

Esimerkiksi EU-delegaatiot kolmansissa maissa voitaisiin valjastaa tukemaan paremmin eurooppalaisten yritysten markkinoillepääsyä kolmansissa maissa ja ne voisivat tarjota yrityksille lisätukea erityisesti niillä alueilla, joihin suomalainen vienti- ja edustustoverkosto ei ylety. Pk-yrityksiä käsittelevä kappale (SME chapter) EU:n kauppasopimuksissa on ensi askel kohti pk-yritysten vahvempaa kansainvälistymistä EU:n ulkopuolisille

[1] Joulukuussa 2020 yli 2 biljoonaa euroa valtiontukia jaettu koronakriisin hoitoon EU:ssa: Impact of state aid on competition and competitiveness during the COVID-19 pandemic: an early assessment (europa.eu)

markkinoille, mutta se ei takaa, että pk-yritykset tosiasiallisesti olisivat tietoisia tai osaisivat hyödyntää sopimusten avaamia mahdollisuuksia.

Selonteko korostaa kauppapoliittisten kysymysten osalta EU:n suhteita Yhdysvaltoihin ja Kiinaan, mutta EU:n on samanaikaisesti jatkettava kauppasuhteiden kehittämistä kunnianhimoisesti myös muiden kumppanimaiden kanssa.

Selonteko suhtautuu myönteisesti EU-tasolla tehtävään yritysvastuusääntelyyn. Sisämarkkinoiden yhdenvertaisen toimintaympäristön säilyttämiseksi on parempi, että yritysvastuusta säädettäisiin EU-tasolla sen sijaan, että jokainen jäsenmaa kehittäisi omia kansallisia sääntelyratkaisujaan.

EU-sääntelyä luotaessa on kuitenkin huolehdittava siitä, että sääntely on oikeasuhtaista niihin päämääriin nähden, joita sillä pyritään saavuttamaan. EU:n sosiaaliset ja ympäristötavoitteet tulee tavoittaa keinoilla, jotka eivät luo esteitä tai vie yrityksiltä resursseja uusien työpaikkojen luomiseen. Liiallisen hallinnollisen ja kustannustaakan välttämiseksi pienet ja keskisuuret yritykset tulisi jättää mahdollisten uusien raportointivelvollisuuksien ulkopuolelle.

On kannatettavaa, että selonteko on linjannut, että yritysten kestävään hallinnointiin liittyviä tavoitteita tulee edistää tavalla, joka huomioi jäsenvaltioiden yhtiöoikeusjärjestelmien erilaiset periaatteet.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Mika Kuismanen
pääekonomisti